

**KADIN ERKEK FIRSAT EŞİTLİĞİ
KOMİSYONU**

**YURTDIŐINDA YAŞAYAN
TÜRK VATANDAŞI OLAN VE
VATANDAŞLIKTAN İZİNLE ÇIKMIŞ
KADINLARIN VE AİLELERİN
SORUNLARI VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ
KONULU ALT KOMİSYON**

04.03.2016 Tarihli Alt Komisyon Toplantı Tutanağı

4 Mart 2016 Cuma

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 10.15

BAŞKAN: Tülay KAYNARCA (İstanbul)

BAŞKAN – Yurtdışı Türkler, vatandaşlarımız ve vatandaşlıktan izinle çıkmış kadınlarımızın, ailelerimizin sorunlarına yönelik ama genelde gençlik, çocuk, kadın perspektifinden ele alacağımız bir çalışmamızın, alt komisyonumuzun dördüncü toplantımızı gerçekleştiriyoruz. Şu ana kadar Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığıyla ilgili bir önceki toplantımızdı. Yine Kadının Statüsü Genel Müdürlüğünden de kadın başlığıyla ilgili bir çalışma yaptık.

Bugün TİKA Strateji Geliştirme Daire Başkanımız burada. Hoş geldiniz diyorum hem Tolga Bey hem de Uzman arkadaşımız Ömer Faruk Bey. Yine, Diyanetten de Yurtdışı Dış İlişkiler Genel Müdürlüğünden iki uzmanımız var. Onları dinleyeceğiz.

İsterseniz -bugün cuma da var- aralıksız bir sunumu gerçekleştirelim, sonra değerli milletvekillerimizin sunumları da olacak. Genel perspektif belli, yani aslında yeniden keşfetmiyoruz bazı şeyleri, elbette seçmen olarak, seçim sürecinde de yola çıktığımızda oradaki vatandaşlarımızın talepleri, oradaki artık kangrenleşmiş sorunlarla Türkiye’den de destek bekleyerek çözülecek olanlar, vatandaş olanların hem buradaki hakları, çifte vatandaş olanların oradaki konumları. Ama bu arada aile ve kadın özelinde karşılaştıkları problemler; her birini inşallah bu çalışma tamamlandığında araştırma komisyonu, alt başlık, alt komisyon yönetimi olarak hazırladığımız rapor sonucunda bazen mevzuat, bazen yönetmelik ve genelge düzeyinde yapacağımız değişiklikler uygulamada takılan noktalar, belki de mevzuatla ilgili gerektirecek çalışmalara da bir önayak olur inşallah diyorum. Burada en önemli şey koordinasyon gibi geliyor. Bu dördüncü toplantımız ve birçok kurum yani bir defa tartışılmaz, Diyanetinden TİKA’ya, Yurtdışı Türklerle, Millî Eğitime, oradaki ataşeliklerimize kadar elbette vatandaşlarımızla ilgili her türlü çalışmayı yapıyor ve iyi bir noktada ancak koordinasyon da çok önemli diye düşünüyorum. Şu anda şu masada hem TİKA hem Yurtdışı Türklerden uzman arkadaşımız, Diyanetten var. Bazen aynı konuyu, aynı enerjiyi farklı da harcamış olabiliyoruz.

Dolayısıyla arzu ederseniz usul olarak öncelikle biz devletimizin o anlamda, Hükümetimizin o anlamda katkılarını da bu yeni dönemde hatta yeni alınan kararlarla, vatandaşlarımızı mutlu eden kararlarla yani birçok söz verdiğimiz başlık vardı tüm siyasi iradeler olarak ve ilk kez bu dönemde oy kullanmış ve Türkiye’nin geleceği adına bir irade ortaya koydular dışarıda da, yurt dışında yaşıyor olsalar dahi bu çok önemli, çok değerli bir adımdı, bu dönem gerçekleşti. Bundan sonraki süreçte de inşallah yeni beklentileri, yeni arzuları gerek mevzuat gerekse uygulama değişiklikleriyle sağlamayı amaçlıyoruz.

Şimdi, TİKA’dan Strateji Geliştirme Daire Başkanı Tolga Bey’le arzu ederseniz başlayalım.

Sayın Tolga Keskin’i dinleyelim.

NURİ OKUTAN (Isparta) – Sayın Başkan, şeyden önce bir önerim olacak.

BAŞKAN – Nuri Bey’in bir sözü olacak.

NURİ OKUTAN (Isparta) – Zamanı etkin kullanma adına...

Genellikle arkadaşlar sunarken bazen biz sorular soruyoruz filan. Hem sunucuların insicamı bozuluyor hem de konu başka bir yere de gidebiliyor. Vaktimiz de olmadığı için eğer uygun görürseniz önce arkadaşlarımızı dinleyelim, onlar hızlıca bize aktarınlar ve daha çok doküman filan da vererek, biz evde de çalışırız, daha sonra soruları sorarsak memnun olurum.

BAŞKAN – En başta belirttik. O hâlde süreyi de iyi değerlendirelim.

Kaç dakikalık bir sunum olur Tolga Bey?

TİKA STRATEJİ GELİŞTİRME DAİRE BAŞKANI TOLGA KESKİN – Beş-on dakika.

BAŞKAN – Evet, on dakikada toparlayacağız.

Peki, o hâlde biz hiç soru sormadan usul itibarıyla öncelikle sizi bir dinleyelim. Sonra değerli vekillerimizin ve uzmanlarımızın sorularını alalım.

Buyurun.

TİKA STRATEJİ GELİŞTİRME DAİRE BAŞKANI TOLGA KESKİN – Hayırlı sabahlar öncelikle hepinize.

TİKA'yla ilgili ben önce kısa bir bilgi vermek istiyorum, arkadaşımız daha detaylı bir sunum yapacak.

TİKA, 1992 yılında Sovyet Rusya'nın dağılmasından sonra bağımsızlıklarını kazanan Türk cumhuriyetlerini desteklemek amacıyla, onları dünya sistemine entegre etmek amacıyla kurulan bir kurum. 1992 yılında Dışişleri Bakanlığımıza bağlı olarak kuruluyor. 1999 yılında Başbakanlığa bağlanıyor. 2011'de de yeni bir Kanun Hükmünde Kararname ile 656 sayılı, teşkilat yapısı değişiyor. Bu zaman içerisinde yeni görevler alıyor, sadece Türk dünyasına yönelik olmaktan çıkıyor, Balkanlardaki akraba topluluklar, Afrika, Orta Doğu; sadece Türk olması gerekmiyor yardım edeceğimiz ülkelerin. Bütün ülkelerle iş birliği yapabilecek bir formata kavuşuyor, kanun olarak da buna izin vermeye başlıyor. Daha çok ama yine de yaptığımız faaliyetler ülkelerin gelişmelerine yönelik, az gelişmiş ya da orta gelişmiş, gelişmekte olan ülkelere yönelik, o ülkelerin kalkınmalarına destek olacak projeler ve faaliyetlerle uluslararası iş birliğini geliştirmek olarak söyleyebiliriz yaptığımız çalışmaları. Hangi alanlarda dersek, bunlar çoğunlukla eğitim, sağlık, kültür varlıklarının restorasyonu, su ve sanitasyon, meslek edindirme, tarım, hayvancılık gibi sektörler ağırlıklı sektörlerimiz çalıştığımız. Ve bunları yaparken ülkemizin kurumlarının kapasitelerini kullanıyoruz, sadece tek başımıza bunu yapmıyoruz. Tarım, hayvancılık projesi uygulayacaksak bizim Tarım Bakanlığımızın uzmanları devreye giriyor, onlar projelendiriyorlar. Bir radyo, televizyon iletişim projesi yapacaksak TRT'yle birlikte yapıyoruz. Bir su kuyusu açacaksak Devlet Su İşleriyle yapıyoruz yani ülkemizin kurumlarının kapasitesini yurt dışına da taşımış oluyoruz. “Know-how” dediğimiz hani bir işin nasıl yapılacağıyla ilgili bilgileri aktarmak şeklinde oluyor çoğunlukla teknik yardımlarımız. Bunun dışında kültür varlıklarımızın restorasyonları yine önemli bir faaliyetimiz, özellikle Balkanlarda çok ağırlıklı olmak üzere Osmanlı dönemi eserlerinin restore edilmesi, camiler, köprüler, yollar, medreseler gibi. Onun dışında o ülkelerden bizim ülkemize eğitim amaçlı gelen kamu görevlilerinin eğitimlerini Türkiye’de verdiriyoruz. En önde giden projelerimiz bu kapsamda hâkim, savcıların eğitimi, polislerin eğitimi, diplomatların eğitimi projeleri önde gidiyor. Yine, öğrenci projelerimiz oluyor.

Toplantı konusuna yaklaşmak anlamında söylemek gerekirse kadınlarla ilgili de bizim yurt dışındaki Türk vatandaşlarla ilgili doğrudan bir çalışmamız yok yani hedef kitlemiz direkt onlar değil. Bu biraz daha Yurtdışı Türklerin görev alanına daha yakın ama biz hani o ülkedeki kadınlarla ilgili olarak neler yapıyoruz? Çok kısa kısa ben aldığım birkaç notu burada paylaşayım. Örneğin Afganistan’da 120 kadına gıda üretimi eğitimi vermişiz. Kenya’da anne ve çocuk sağlığı merkezi açmışız. Tacikistan’da 4 kadın doğum uzmanını eğitmişiz. Nijer’de kadın eğitim merkezinde kadınlara yönelik dikiş nakış ve mesleki eğitim kursları düzenliyoruz. Senegal’de yine kadın destek eğitim merkezimiz var. Arnavutluk’ta şiddet gören kadınlara rehabilitasyon merkezi kurduk, yine Arnavutluk’un Berat şehrinde kadın sığınmaevi kuruldu, donatımları yapıldı. Yine, Karadağ’da kadın sığınmaevinin tadilatı yapıldı. Burkina Faso’da yine kadınlara meslek edinme kursları verildi. Kosova’da yine kadınlara meslek edindirme kursları var. Somali’de şiddet mağduru ve kimsesiz kadınları korumak amacıyla sosyal projeler. Kırgızistan’da

yine cezaevindeki kadınların istihdamına yönelik mesleki eğitim kursları gibi. Ülkemizde de özellikle Somali, Irak, Filistin ve Suriyeli ve Yemenli mülteci kadınların desteklenmesi ve insani yardımlarla ilgili çalışmalar olarak sıralayabiliriz. Buradan özetleyecek olursak, dediğim gibi, özellikle bizim odaklandığımız nokta Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı kadınlar değil, hedef ülkelerdeki kadınlar ama tabii ki projeler kapsamında o ülkedeki bizim TC vatandaşı kadınlarımız da o ülkelerin kurumlarına entegre olmuşlarsa, o ülkelerdeki kurumlarda görevleri varsa, STK'larda çalışıyorlarsa projelerimize dâhil olabiliyorlar ama doğrudan alıcı kitlemiz konumunda değiller. Bu şekilde, özetleyebilirim.

Ömer Bey'den de biraz daha detaylı bir sunum alabiliriz.

BAŞKAN – Arzu ederseniz sunumu da alalım, sonra soru-cevaba geçelim.

Buyurun Ömer Bey.

TİKA UZMANI ÖMER FARUK ALIMCI – Öncelikle, saygıyla selamlıyorum Sayın Başkanım.

Şimdi, TİKA'nın genel sunumunu yapacağım. Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı olarak Orta Doğu, Afrika, Balkanlar ve Orta Asya'da olmak üzere yaklaşık 150'nin üzerinde ülkede program ve projelerimiz devam etmekte. Yaklaşık 50 program koordinasyon ofisimiz bulunmakta. Burada da ülkeler Kırgızistan, Mısır, Moğolistan, Afganistan, Azerbaycan ve eğitim üzerinde okul inşaatı, tadilatı, tefrişat desteğimiz devam etmekte. Bu 2011 yılında 78 adet olmak üzere, 2014 yılında da 145 adet.

Yine, sağlık alanında hastane ve poliklinik inşaatlarımız ve tadilatlarımız devam etmekte. Yine, 2011 yılında 27 adet, 2014 yılında 63 adet olmak üzere...

Su kuyusu çalışmalarımız TİKA olarak devam etmekte. Bu 2011 yılında 90; 2014 yılında 136 olmak üzere. Yine, en çok Nijer'de bu sıkıntı had safhada olduğu için Nijer'de daha ön plana çıkmakta.

Yine, TİKA kurulduğu 1992 yılından bugüne yirmi iki yılda 19.006 proje ve program gerçekleştirmiştir. 1992-2002 yılları arasında 2.241 proje, yıllık ortalama 224 proje. 2003 ila 2014 yılları arasında ise 16.765 proje, yıllık ortalama 1.210 proje gerçekleştirilmiştir.

2015 yılı uluslararası kamu markası ödülü, en fazla insani yardım sağlayan 3'üncü ülke. İnsani yardımların millî gelire oranında dünya 1'incisi. 5 kıtada 48 ülke 50 program koordinasyon ofisiyle 140 ülkeye ulaşan küresel teşkilat. Resmî kalkınma yardımları artışında iki yıl üst üste dünya 1'incisi. Yine, sosyal altyapı ve hizmetler konusunda da TİKA 2014 yılında eğitim sektöründe 248 projeyi hayata geçirdi.

Burada da değişik örnekler var. özellikle Travnik Elçi İbrahim Paşa Medresesi Bosna-Hersek'te. 1705 yılında Vezir İbrahim Paşa tarafından yaptırılan medrese bugün hâlâ aynı amaçla kullanılmaktadır. Medresenin tadilatı yapılmış ve eğitime hazır hâle getirilmiştir. Medresenin açılışı Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan tarafından yapılmıştır.

Yine, Novi Pazar İlköğretim Okulu Sırbistan'da, bunun da açılışı Sayın Bekir Bozdağ tarafından yapılmıştır.

Yine, Karagöz Bey Medresesi Bosna-Hersek'te, bunun da Profesör Doktor Emrullah İşler tarafından açılışı yapılmıştır. Burada da 270 öğrenci eğitim görmeye başlamıştır.

Yine, Muharem Kadriu İlköğretim Okulu Sırbistan'da. Burada da Sırbistan'ın güneyinde Arnavut nüfusun yoğun olarak yaşadığı Trnovats Bölgesinde 500 öğrencinin eğitim alabileceği Muharem Kadriu İlköğretim Okulunun açılışı Sırbistan Devlet Bakanı Süleyman Uglyanin ve Belgrat Büyükelçisi Kemal Bozay'ın katıldığı törenle yapılmıştır.

Yine, Makedonya'da Namık Kemal İlköğretim okulunun açılışı Profesör Doktor Numan Kurtulmuş Bey tarafından yapılmıştır.

Yine, Mustafa Kemal İlköğretim Okulu Makedonya’da. 1.200 öğrenci kapasiteli okul Türkçe, Makedonca, Arnavutça eğitim verilen Balkanlardaki en büyük okuldur. Okulun açılışı geniş bir katılımı ve İstiklal Marşı okunarak yapılmıştır.

Yine, eğitim projelerimizden Mirko Milevski Lisesinin ek binası TİKA tarafından yapıp Sayın Profesör Doktor Emrullah İşler tarafından açılışı gerçekleştirilmiştir.

Yine, Suşitsa Köyü Anaokulu malzeme yardımı Kosova’da gerçekleştirilmiştir TİKA tarafından.

Yine, Podgorista Sultan Fatih Medresesi Karadağ’da. Bunun da yine açılışında Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan tarafından bilgisayar dağıtımı gerçekleştirilmiştir.

Yine Mustafa Kemal Atatürk İlköğretim Okulu Makedonya’da. Nüfusunun tamamına yakını Türklerin oluşturduğu Plasnitsa beldesinde tadilatı ve donanımı TİKA tarafından yapılan Mustafa Kemal İlköğretim Okulu, Başbakan Yardımcısı Profesör Doktor Numan Kurtulmuş tarafından yapılmıştır.

BAŞKAN – Bu kısımları hızlı geçelim mi? Başlıklar olarak geçelim.

TİKA UZMANI ÖMER FARUK ALIMCI – Aynen öyle yapalım Sayın Başkanım.

Talgar Kazak Türk Lisesi Kazakistan’da yapılmıştır, yine Dangara şehri okul tadilatı ve ek bina inşaatı Tacikistan’da, Batum’da yine 10’uncu kamu okulu, yine Karşı şehri 10 numara okul bilgisayar sınıfı Özbekistan’da gerçekleştirilmiştir, yine turizm meslek lisesi, Türk dili sınıfı ve kütüphanesi Türkmenistan’da yapılmıştır ve oranın eğitim ve araç gereçleri TİKA tarafından sağlanmıştır, yine Kırgızistan’ın Oş şehrinde Kırgız-Türk Dostluk Lisesi inşaatı yapılmıştır, yine Pakistan genelinde olmak üzere 7 okul ve 1 yurt binasının inşası gerçekleştirilmiştir, yine Afganistan Kabil Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Türkoloji hizmet binası TİKA tarafından yaptırılmıştır, yine Cezayir’de olmak üzere Barbaros Hayrettin Paşa Kütüphanesi’nin açılışı gerçekleştirilmiştir, yine Senegal’de Mboumba bölgesinde yatılı okullara malzeme desteği verilmiştir, yine Gana’da Kasoa Ortaöğretim Okuluna destek verilmiştir, yine Somali’de eğitim merkezlerine malzeme desteği verilmiştir, yine Gambiya’da Kololi Çoklu Eğitim Merkezi’ne kırtasiye malzemesi temini yapılmıştır, yine Etiyopyalı yetimlere eğitim desteği verilmiştir, yine Gürcistan’daki AİSİ Engelli Okuluna destek verilmiştir, Kamboçya Eğitim Bakanlığının talebi üzerine bilgisayar desteği verilmiştir, Türkiye Bangladeş Dostluk ve Kardeşlik Bilgisayar Laboratuvarı TİKA tarafından yapılmıştır, yine Filistin’de Ramallah El Bireh Türk okulunun kapalı alanı TİKA tarafından yapılmıştır ve 450 kız öğrenciye eğitim başlatılmıştır. Yemen Üniversitesi Türkoloji Bölümünün yenilenmesi TİKA tarafından sağlanmıştır, yine TİKA’nın Filistin’de yaptırdığı okula “Nuri Pakdil” ismi verilmiştir, yine Etiyopya’daki Community School’a donanım desteği verilmiştir, yine Kosova’da Meto Bajraktari İlköğretim Okuluna destek verilmiştir. Yine mesleki eğitime de TİKA öncelik vermektedir, Tacikistan mesleki eğitim merkezine atölye için gerekli malzeme desteği sağlanmıştır, yine Filistin’de meslek edindirme kursları düzenlenmeye devam etmektedir, yine Sudan’daki Türk mesleki ve teknik eğitim merkezi TİKA tarafından yaptırılmış ve şimdi de eğitim devam etmektedir, yine Yemenli seramik öğretmenlerine mesleki eğitim vermeye devam etmektedir, yine Kazakistan’da Mesleki Eğitimde Eğiticilerin Eğitimi Projesi de TİKA tarafından sürdürülmektedir.

Yine kadının statüsünün güçlendirilmesi, Komisyonumuzun ilgi alanına da girmesi noktasında, Kosova Türk El Sanatları Kursu, TİKA Konya Büyükşehir Belediyesi meslek edindirme kursları ve AKEA Derneği iş birliğinde Piriştina’da ebru, ahşap boyama ve takı tasarım kursları düzenlenmiştir. Üç ay süren kurslara yaklaşık 100 kursiyer katılmıştır. İhtiyaç duyulan nitelikte ara eleman ve kalifiye insan gücünün yetiştirilmesi yoluyla istihdamın artırılmasına, geliştirilmesine ve işsizliğin azaltılmasına katkı sağlanmıştır.

BAŞKAN – Bu kaç yılıydı Kosova?

TİKA UZMANI ÖMER FARUK ALIMCI – Yanlış hatırlamıyorsam, 2013 yılıydı Başkanım.

Yine Afganistan Cevizcan ve Sar-i Pul vilayetleri kadın kurslarına malzeme temini gerçekleştirilmiştir. Afgan kadının sosyal ve ekonomik hayata dâhil olabilmesi amacıyla Cevizcan ve Sar-i Pul vilayetleri kadın işleri daire başkanlıklarınca başlatılan bilgisayar, dikiş nakış, İngilizce, kilim dokuma kursları ile kadın hakları ve insan hakları konuları üzerine düzenlenen kurslar için ihtiyaç duyulan malzeme TİKA tarafından temin edilmiştir.

Sosyal altyapı ve hizmetlere geldiğimiz takdirde, sağlık alanında, TİKA, yaptığı yatırımlarla, modern dünyanın, uluslararası toplumun dikkatini trajedilerin yaşandığı bölgelere çekiyor. Başta Filistin’de ve Sudan’da olmak üzere proje ve faaliyet yürüttüğü tüm bölgelerde temel sağlık ihtiyaçlarının karşılanması için hastaneler inşa ediyor, hekimler yetiştiriyor. TİKA sadece 2014 yılında sağlık sektöründe 2.209 projeyi hayata geçirmiştir.

Yine Kırgızistan Oş şehri poliklinik projesi. Bu proje de 150 hasta kapasiteli bir poliklinik binası...

BAŞKAN – Kapasitelere girmeyelim olur mu? Başlık başlık, hızlı geçelim lütfen. Burada genel tanımı öğrenmiş oluyoruz, neler yapıyor? Biz o konseptten bizim branşla ilgili ne alabiliriz, ona bakıyoruz. Hızlı lütfen.

TİKA UZMANI ÖMER FARUK ALIMCI – Sadece başlıkları okuyayım. En azından kadın ve ailelerle ilgili konular olduğunda oraya girmiş olalım.

Nyala Sudan Türkiye Eğitim ve Araştırma Hastanesi, 3 adet diyaliz merkezi kurulması Yemen’de, yine Hartum Adli Tıp Ve Kriminoloji Laboratuvarı Sudan’da, Gazze Türk Dostluk Hastanesi Filistin’de, Nijer’de Fistül Hastanesi ekipman yardımı. Bağdat El Razi Hastanesi Irak’ta, Somali Türk hastanesi, Cumhurbaşkanımız tarafından açılışı gerçekleştirilmiştir, Filistin Tubas Türk Devlet Hastanesi, Muzaffer Kahta Hastanesi Pakistan, Visoko TİKA Moştire Sağlık Merkezi Bosna Hersek, Sayda Türk Hastanesi Lübnan, yine Senegal’de Pikine Sosyal Pediatri Enstitüsü Kadın ve Çocuk Merkezi, yine Senegal’de UCAD Üniversitesi Mediko Sosyal Merkezi, Afrika’da Ebolayla mücadele, Abu Gute Hastanesi ekipman yardımı Sudan, Siddhi Memorial Hospital Çocuk Yoğun Bakım Ünitesi Nepal, Nil kıyısı katarakt ameliyatları Sudan, Dürzi Topluluğu Ain Wazein Hastanesine PCR cihazı temini, Çocuk Onkoloji Merkezi kurulması Tacikistan, Lahor Kemik İliği Nakil Merkezi, Bangladeş’te 10 sağlık ocağının inşası projesi. Anne sağlığı ve güvenli anne girişimine destek, Malavi; doğum esnasında anne ölümleri sıralamasında üst sıralarda yer alan Malavi’de bu sorunun etkilerinin azaltılması ve çözüme katkı sağlanması adına TİKA tarafından temin edilen tıbbi ekipman ve malzemeler Malavi Sağlık Bakanlığı yetkililerine düzenlenen törenle teslim edilmiştir. Gökoğuz yeri Vulkaneşti Bölge Hastanesi tadilatı Moldova, yine Madagaskar’da dış hekimliği fakültesine destek, yine Özbekistan plastik cerrahi operasyonları, Özbekistan mobil klinik projesi, yine ambulans destekleri farklı farklı ülkelerde, yine Afganistan’da çocuk hastanesi işletimi, yine ambulans destekleri, doktor eğitim programları, yine Faryab vilayeti Meymenet Afgan Türk Dostluk İl Hastanesi işletimi.

TİKA tarafından, 2012 yılı içerisinde, çeşitli tıp dallarında 18 konferans, kongre, sempozyuma destek verilmiştir, 255 bilim adamının ülkemizin bilgi ve tecrübelerinden faydalanması sağlanmıştır.

Ebolayla mücadele. Türk ebe okulu işletimi. Yine sağlık ocağı hizmeti Senegal, yine Pakistan’da yenidoğan ünitesi, TİKA tarafından Pakistan’ın Pencap Eyaleti Okara vilayetinde bulunan Okara Bölge Devlet Hastanesinin yenidoğan ünitesi kazandırılmıştır. Yine Kenya’da sağlık altyapılarının güçlendirilmesi desteği, yine Namibya’da ambulans desteği, yine Pakistan’da çocuk pediatri kliniği, Pakistan’da Recep Tayyip Erdoğan Hastanesi, yine Afganistan’da ana çocuk sağlığı klinikleri, yine su sanitasyonu, barınma, konut, merkezi ve yerel yönetimlerin güçlendirilmesi projeleri.

Tüm dünyada yaklaşık 750 milyon insanın temiz içme suyuna ulaşamadığı bilinmektedir. TİKA susuzluk ve kuraklık tehdidi altındaki pek çok ülkede yürüttüğü su ve sanitasyon projeleriyle 100 binlerce insana can suyu taşıyor.

Aral gölü felaketine TİKA kayıtsız kalmadı, Özbekistan.

Bosna Hersek'te içme suyu şebekesi, Gürcistan içme suyu projesi, Afrika'da açılan su kuyuları, Sudan'daki su kuyuları.

Yine Sırbistan'da konut inşaatı, yine Sri Lanka'da dostluk köyü, yine yaşlılar bakımevine donanım desteği, Moldova'da huzurevi tadilatı.

Yine yerel yönetimlerin güçlendirilmesi adına hibe edilen güvenlik malzemeleri, yine Tunus mahallî idarelerinin desteklenmesi, yine Kenya Garissa eyaletinde Katı Atıkla Mücadele Projesi, yine Ukrayna'da Geri Dönüşüm Projesi, Kazakistan'da Kamu Yönetimi Akademisi iş birliği, Arnavutluk'ta danışma ofisleri, Libya'da Merkezî Yönetimlerin Güçlendirilmesi Projesi, Afganistan Türk Dostluk Parkı, Türk-Komor Dostluk Stadyumu, Moğolistan Parlamentosu teknik ekipman desteği, Makedonya Emniyet Genel Müdürlüğü Kriminal Merkezi tadilatı, Makedonya'da asliye mahkemesine teknik donanım desteği, Moğolistanlı savcıların eğitimi, uluslararası polis eğitim iş birliği projeleri farklı farklı ülkelerde, 15 ülke polislerine eğitim.

Yine restorasyon projeleri; özellikle Balkan ülkelerinde olmak üzere. TİKA, Balkanlarda Sarı Saltık'ın, Orta Asya'da Hoca Ahmet Yesevi'nin, Sultan Alparslan'ın, Bahaeddin Veled'in, Kosova'da Şehit Sultan Murat Hüdavendigâr'ın, Cezayir'deki Keçiova Camisi ile Marib'teki Osmanlı geçmişinin, Etiyopya'da o adil ve merhametli hükümdar Necaşi'nin, kısacası geçmişten bugüne medeniyetimizin ruh mimarlarının izlerini sürüyor. Türk Çeşmesi Macaristan, Orhun Müzesi Moğolistan, Tonyukuk Anıtları Moğolistan, Tunus'ta Cerba Savaşı'nda şehit düşen Türk denizcilerinin kabri, Ali Rıza Efendi'nin Anı Evi Projesi, Makedonya Manastır Askerî Lisesi, Arnavutluk'taki cami restorasyonları, farklı farklı ülkelerde yine cami projeleri. Sokullu Mehmet Paşa Köprüsü, Kosova Gazi Mestan Türbesi restorasyonu, Ukrayna Zincirli Medresesi. Yine, Macaristan'da Türk çeşmesinin restitüsyonu, Lübnan'da Trablusşam Mevlevihane Tekkesi, Karadağ'da cami onarımı, Karadağ'da Bioçe Camisi tadilatı. Yine, Bosna Hersek'te Mevlevihane'nin yeniden inşası. Yine, Konjiç Köprüsü, Bosna Hersek. Yine, Bosna Hersek'te Aliya İzzetbegoviç'in doğduğu evin restorasyonu. Yine, Türkmenistan'da Sultan Sancar Türbesi'nin restorasyonu. Yine, Filistin'de Kubbetüssahra'nın altın aleminin yenilenmesi. Yine, Filistin'de Silsile Kubbesi'nin restorasyonu. Yine, Makedonya'da Mustafa Paşa Camisi, Cezayir Keçiova Camisi. Yine, Cibuti'de Burhan Bey Caddesi Yenileme Projesi. Yine, Türkmenistan'da, sahabe türbelerinin restorasyonu, Sultan Alparslan'ın mezarının bulunması, türbe yapımı. Yine, Etiyopya'da Necaşi Hazretleri ve 15 sahabenin türbelerinin restorasyonu, Etiyopya Harar Osmanlı Konsolosluk Binası. Yine, Afganistan'da Sultan Bahaeddin Veled Medresesi. Nebi Musa Külliyesi, Filistin. Yine, Afganistan'da restorasyon projeleri. Macaristan'da, Gülbaba Türbesi Restorasyonu, Kanuni Sultan Süleyman'ın mezar yerinin tespiti. Yine, Yakovalı Hasan Paşa Camisinin restorasyonu. Yine, Somali'de Zeyla Bölgesi Osmanlı eserlerinin restorasyonu. Yine, Makedonya'da İshak Çelebi Camisinin restorasyonu, Macaristan İdris Baba Türbesi'nin restorasyonu. Yine, Mısır makamlarıyla imzalanan protokol kapsamında restorasyonu yapılacak olan eserler. Yine, STK'ların desteklenmesi ve kültürel iş birliği alanında da TİKA'nın yürüttüğü projeler mevcut. Uluslararası sempozyumlara destek verilmekte. Mesnevi'nin Lehçe'ye Tercümesi Projesi. Yine, Filistin'de Nebi Musa şenlikleri ve mehteran konserleri. Yine, Sarı Saltuk Gazi'yi anma etkinlikleri, Romanya başta olmak üzere. Yine, Moğolistan'ın Nalayh Konya Kültür Merkezi.

BAŞKAN – Ömer Bey, biraz daha hızlı geçelim lütfen.

TİKA UZMANI ÖMER FARUK ALIMCI – O zaman biraz sunum üzerinden geçelim. Yani, ben bir kısmını okuyayım, bir kısmını okumadan hızlı geçelim, öyle yapalım o zaman.

BAŞKAN – Yani, evet, lütfen. Çünkü, gerçekten, tebrikler TİKA'ya; onur verici bir şey, ecdadın tüm eserlerini... Bir taraftan da açıkçası -Ertuğrul Bey'in dediği gibi- bizim de yeni tanık olduğumuz, birçok şeyi biliyoruz ama gerçekten devasa bir yapı.

TİKA UZMANI ÖMER FARUK ALIMCI – Yine, Afganistan Kültür Merkezi teknik yardımı. Yine, Kazakistan, Bosna Hersek. Latin Amerika Çalıştayı, konferanslar.

BAŞKAN – Kaç slaytımız var?

TİKA UZMANI ÖMER FARUK ALIMCI – 100'e yakın var Başkanım.

BAŞKAN – A, lütfen, ne yapıyorsun!

TİKA UZMANI ÖMER FARUK ALIMCI – O zaman hızlı geçelim Başkanım.

BAŞKAN – Bak, STK kısmı, işte bak, şu anda STK, asıl bizim TİKA'yla irtibat kurma nedenlerimizden biri. Oradaki sivil toplum kuruluşları sizden ne talep ediyor? Yurtdışı Türklerin görev tanımı ile TİKA elbette şu saydıklarınız dolayısıyla farklı ama oradaki STK'ların güçlendirilmesi ve Türk vatandaşı kökenli olanlarla ilgili yapılabilecek projeler, neler var? Bununla ilgili, bilmiyorum, görev tanımı içerisinde TİKA'nın var mı ya da irtibatlı ve koordineli olunursa neler yapılabilir? Bence bu sorunun cevabını arıyoruz, hani, verdiğiniz sunumlarda.

TİKA UZMANI ÖMER FARUK ALIMCI – Sivil toplum kuruluşları bize başvuru yapıyorlar Başkanım. Her yıl belli bir dönem başvuruları alıyoruz. Özellikle, yetim ailelerin başvuruları daha bir ön plana çıkıyor. Mesela, dikiş makinesi alımı, daha sonra ahşap boyama eğitimi, Sudan'da olsun; böyle farklı farklı alanlarda, el sanatlarıyla ilgili projeler sunulabiliyor, biz de destek veriyoruz, özellikle mesleki eğitimle ilgili.

BAŞKAN – Yetim çocuklarla ilgili ne var mesela?

TİKA UZMANI ÖMER FARUK ALIMCI – Yetim ailelere...

BAŞKAN – Ailelere yardımcı oluyorsunuz.

TİKA UZMANI ÖMER FARUK ALIMCI – Evet, genelde yetim ailelere ama çocuklarla ilgili, genelde, okula giden çocuklara kırtasiye malzemesi temini noktasında...

BAŞKAN – Peki, Ömer Faruk Bey, teşekkür ediyoruz.

Nuri Bey, bir sorunuz olacak sanırım.

NURİ OKUTAN (Isparta) – Evet, Başkanım, yurt dışında sizin temsilcilikleriniz var değil mi?

TİKA STRATEJİ GELİŞTİRME DAİRE BAŞKANI TOLGA KESKİN – Evet.

NURİ OKUTAN (Isparta) – Siz yurt dışında bulundunuz mu?

TİKA STRATEJİ GELİŞTİRME DAİRE BAŞKANI TOLGA KESKİN – Evet.

NURİ OKUTAN (Isparta) – Hangi ülkede?

TİKA STRATEJİ GELİŞTİRME DAİRE BAŞKANI TOLGA KESKİN – Kosova, Gürcistan...

NURİ OKUTAN (Isparta) – Ömer Bey?

TİKA UZMANI ÖMER FARUK ALIMCI – Ben kısa süreli bulundum.

NURİ OKUTAN (Isparta) – Benim sorudan çok şöyle bir katkı olabilir Sayın Başkanım: Yani, bizim daha çok ilgimiz Türklerin yoğun olarak yaşadığı, Türk vatandaşlarının yoğun olarak yaşadığı, Doğu Avrupa, Avrupa ülkeleri. Benim bildiğim kadarıyla, tabii, nerede bizim ecdat yadigarı eserlerimiz varsa ya da nerede bir mağduriyet ve Türkiye'nin oraya bir el uzatması lazım geliyorsa TİKA hiçbir şey gözetmeden oralarda bulunuyor ama daha çok bizim ilgi alanımız olan yerlerde de çok faaliyetleri yok. Belki Balkanlar olabilir, Makedonya, Karadağ, Kosova gibi yerler olabilir. Oralarda da TİKA diğer kurumlardan alamayacağı şeyleri bize verebilir, daha çok Balkanlarda çünkü vatandaşın arasına

katılıyorlar, oralarda iş birliği yapıyorlar, hizmet satın alıyorlar, hizmet üretiyorlar. Yani, biraz hızlı geçmiş olacağız ama belki Balkanlarda TİKA'dan faydalanabiliriz, yoğunluk olarak oranın üstünde durmamızda fayda var diye düşünüyorum, bilhassa Başkanım da o bölgede çalışmış.

TİKA STRATEJİ GELİŞTİRME DAİRE BAŞKANI TOLGA KESKİN – Yani, temsilcilerimizin olduğu ülkelerde -Kosova, Gürcistan gibi, konuşmamın başında da söyledim- ülkemizin diğer kurumlarının oralarda yapmış olduğu faaliyetlerde bizim temsilcilerimizden faydalanılıyor aslında, organizasyonlardan önce ön bilgilerin alınması, muhatap komşulardan randevu alınması, onlarla neler yapılabileceğinin görüşülmesi noktasında. TC vatandaşları özelinde de -dediğim gibi- oraya odaklanma şansımız yok kurumun görevi gereği ama hani, TC vatandaşlarımız o ülkelerin yerel kurumlarıyla ve STK'larıyla ortak bir zemin oluşturabilirlerse o tür projeler talep edilirse desteklenebilir. Eğitim programları, mesleki eğitim, organizasyonlar, uluslararası seminerler, kadın-erkek eşitliğiyle ilgili çalışmalar olabilir, yetimlerin korunması çalışmaları, kadının korunmasıyla ilgili çalışmalar ama doğrudan talep bize bir TC vatandaşı üzerinden ya da bir TC kurumundan gelmemeli, o ülkenin yerel kurumundan gelmeli.

BAŞKAN – Mesela, bir önceki, iki önceki toplantıda, Tolga Bey, dendi ki: Oradaki STK'lar -Orta Avrupa'da, Batı Avrupa'da veya Türk vatandaşlarımızın ağırlıklı olduğu, hani, gözü kulağı Türkiye'de- destek olsun, işte buradan materyal gönderilsin vesaire. Oysa, bazı kriterlerini yerine getirebiliyor olsa oradaki Avrupa fonlarından da veya devletin, işte şu, şu şunları gerçekleştiren kurumlara verdiği desteklerden de faydalanabilecek. Bu anlamda, o bölgelerde eğitim programları, o STK'ları güçlendirebilecek çalışmalar yapılamaz mı ya da böyle bir şey düşünüldü mü?

TİKA STRATEJİ GELİŞTİRME DAİRE BAŞKANI TOLGA KESKİN – Yani, bu şeylerde yapılıyor, dediğim gibi, bir Kosova'da, Makedonya'da, Bosna'da biz bunları yapabiliyoruz ama bir Almanya'da, Belçika'da, Fransa'da bizim görev alanımızın biraz dışında çıkıyor, TC vatandaşlarıyla ilgili çalışmalar.

BAŞKAN – Evet yani Nuri Bey'in dediği gibi, Balkanlarda yapılabilir.

Yurtdışı Türklerin bu konuda... Elif Hanım...

TİKA STRATEJİ GELİŞTİRME DAİRE BAŞKANI TOLGA KESKİN – Afrika'da olur, Orta Doğu'da, Orta Asya Türk cumhuriyetlerinde, ofislerimizin olduğu ülkelerde o konularda hiçbir çalışmamızda sıkıntı yok. Genelde, hani, ülkelerle yaptığımız protokollerde de o ülkeye yapılacak hizmetler, sağlanacak kalkınma yardımları şeklinde ifadeler kuruluş tüzüklerinde geçtiği için hani biz TC merkezli yapıları çok fazla desteklediğimizde o ülkede biraz sıkıntı oluşturabiliyor. O alan, biraz daha Yurtdışı Türklerin diye biz çok fazla giremiyoruz yani.

YURTDIŞI TÜRKLER VE AKRABA TOPLULUKLAR UZMANI ELİF EMİNE GÖNÜL – Başkanım, aslında şöyle: TİKA ile Yurtdışı Türkler Başkanlığı tam olarak yapbozun iki parçası gibi. Buldukları ülkede, ülkenin yerel ve o ülkeye ait STK'larına TİKA tarafından destek verilirken, ülkedeki Türk kökenli sivil toplum kuruluşlarına YTB tarafından destek veriliyor. Böylelikle, aslında dediğim gibi, bir yapbozun iki parçası olarak çalışma yürüttüklerini söyleyebiliriz.

BAŞKAN – Evet, peki, çok teşekkürler.

Ertuğrul Bey, sorumuz var mı? Yok, peki.

Tolga Bey'e çok teşekkür ediyoruz, Ömer Faruk Bey'e de.

Şimdi, Diyanetten gelen arkadaşlarımızı... Fatma Hanım sanıyorum değil mi, yurt dışı Dış İlişkiler Genel Müdürlüğünden?

DIYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI DIŞ İLİŞKİLER GENEL MÜDÜRLÜĞÜ UZMANI FATMA YÜKSEL ÇAMUR – Evet.

BAŞKAN – Sunum şeklinde mi olacak?

DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI DIŞ İLİŞKİLER GENEL MÜDÜRLÜĞÜ UZMANI FATMA YÜKSEL ÇAMUR – Evet.

BAŞKAN – Mesela, TİKA'nın Diyanetle de orada iş birliği olabiliyor mu; Diyanet İşlerinin ataşelikleri var, şeyi var?

TİKA STRATEJİ GELİŞTİRME DAİRE BAŞKANI TOLGA KESKİN – Olabiliyor ama genelde hani bir başka kurumun doğrudan işi olan bir şey olduğu zaman TİKA çok fazla girmiyor. Yani, doğrudan biz proje desteği olarak yapmıyoruz ama Diyanetin öncülüğünde yapılan o projeye biz destek sağlayabiliyoruz orada ofisimiz varsa; organizasyon desteği olabilir, mali destek olabilir.

AYŞE SULA KÖSEOĞLU (Trabzon) – Aslında, TİKA'nın organizasyon desteklerinden yararlanılabilir Sayın Başkanım.

BAŞKAN – Evet. İşte, bir üst çatı gibi hepsini koordine eden ama orada belki de her ülkenin kendi ölçeğinde vardır öyle bir çalışma. Sanki biraz dağınık gibi mi geldi bana?

TİKA STRATEJİ GELİŞTİRME DAİRE BAŞKANI TOLGA KESKİN – Evet. Yani, bazı konular da her kurumun biraz görev alanına giriyor, hiçbir kurumu tam ifade etmeyebiliyor, bazen karışık olabiliyor.

BAŞKAN – Değil mi? O da var.

TİKA STRATEJİ GELİŞTİRME DAİRE BAŞKANI TOLGA KESKİN – Mesela, hem TİKA'nın hem YTB'nin destek verdiği uluslararası organizasyonlar da olabiliyor, Yunus Emre Enstitüsü devreye girebiliyor Türk kültürüyle ilgili çalışmalarda.

AYŞE SULA KÖSEOĞLU (Trabzon) – Sayın Başkan, aslında, şimdi biz Dortmund'da yaptığımız Trabzon günlerinde, oradaki, yurt dışındaki Türkler gelmişlerdi ve TİKA da o organizasyonun içerisinde sanatsal faaliyetler ve organizasyonlar da olduğu için destek oldu. Aslında, bu yapacağımız çalışmada, yurt dışındaki Türklerle diyalogu ve koordinasyonu geliştirme anlamında, TİKA'nın bu şekilde katkı vermesine ilişkin alanları artırabiliriz. Belki bizim çalışmamızda TİKA, bu araştırma komisyonuna bu yönüyle çıkacak sonuçta katkı verebilir.

BAŞKAN – Evet, Diyanet İşleri Başkanlığı, yurt dışında yaşayan kadın ve ailelere yönelik hizmetler, sorun ve çözüm önerileri diyoruz.

Peki, Tuğba Hanım'ın da sunumu olacak mı yoksa sadece bu sunumla tamamlıyoruz?

O hâlde kaç slayt var?

DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI DIŞ İLİŞKİLER GENEL MÜDÜRLÜĞÜ UZMANI FATMA YÜKSEL ÇAMUR – 25.

BAŞKAN – 25 slayt var, yaklaşık bir on-on beş dakika sürer sanıyorum.

DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI DIŞ İLİŞKİLER GENEL MÜDÜRLÜĞÜ UZMANI FATMA YÜKSEL ÇAMUR – Kıymetli hazırım, bu sunum size son derece sınırlı bilgiler verecek; sadece kendi faaliyet alanlarımızda ve özeld e aileye yönelik ve kadına yönelik hizmetlerimizle ilgili bilgi verecek.

Önce kısaca mevzuatla ilgili ben birkaç şeye değinmek istiyorum.

Malumunuz, Diyanet İşleri Başkanlığının kanunla belirlenmiş görev tanımında, yurt dışındaki vatandaşlarımızın din hizmetleri ve din eğitimiyle ilgili işlerini yürütmek bizim görev alanımıza giriyor ve yine mevzuatta bize tanımlanan alanlardan birisi de aile, kadın, gençlik ve benzeri konularda projeler geliştirmek ve yürütülen projeleri desteklemek.

Bu saydığımız konuları, aile, kadın ve gençlikle ilgili konularla ilgili hizmeti yürüten birim Dış İlişkiler Genel Müdürlüğüne bağlı Yurt Dışı Eğitim ve Dairesi. Yurt Dışı Eğitim ve Rehberlik Dairesi, yurt dışından gelen her düzeyde, Kur'an kursu, imam-hatip lisesi, ilahiyat fakültesi ve yüksek din eğitimi için yurt dışından gelen öğrencilerin koordinasyonunu sağlamak, yurt dışında görevlendirilecek din görevlilerimizin göreve gitmeden önceki hazırlık eğitimleri ve göreve başladıktan sonraki mesleki yeterliliklerini artırıcı eğitimleri düzenlemek ve burada okuduğunuz üzere, yurt dışında yaşayan vatandaşlarımıza yönelik kadın, aile ve gençlik konularında hizmetleri yürütmek dairemizin görevi.

Bu çerçevede kadın ve aileye yönelik faaliyetlere baktığımız zaman, Diyanet İşleri Başkanlığında bu dairemizin kuruluşu aslında oldukça yeni bir zamana denk geliyor. 2010 yılında çıkan teşkilat kanunuyla böyle bir yapılanmaya gitti. Diyanet İşleri Başkanlığımızın daha önceki dış ilişkilerle ilgili yapılanması çok daha basitti. Eleman sayısı ve yeterlilikleri kısıtlı olduğu için bu saydığımız alanlarda detaylı bir faaliyetten geçmiş yıllarda bahsedemiyoruz.

Aileye yönelik faaliyetlerimizin en önemlisi 2013 yılında başlattığımız ataşelik ve müşavirlik bölgelerimizde uyguladığımız aile seminerleri. Yurt dışında yaşayan vatandaşlarımızdan gelen yoğun talepler üzerine "aile birliği ve bütünlüğü", "kadınların ailedeki yeri" konularında vatandaşlarımızı aydınlatmak amacıyla konunun uzmanı din görevlilerimiz ekipler hâlinde görevlendirilerek 2013-2015 yılları arasında 8 farklı ülkede -8 ülke deyince 8 defa seminer yapılmış anlaşılmasın, toplamda 150'nin üzerinde farklı bölgelerde oturumlar gerçekleştirildi- 135 seminer gerçekleştirdi ve 13.600 kişiye ulaştı. Bu seminerler gelen talepler üzerine hâlâ devam ediyor.

Bunun yanı sıra, araştırma ve yayın faaliyetlerimiz var. Yurt dışında yaşayan kadınlarımızın sorunlarını yerinde gözlemleyerek yapılan çalışmalar var. Bunlardan birisi, Doçent Doktor Zekiye Demir'in "Almanya'da Yaşayan Türk Kadınları: Durumları, Sorunları, Din ve Diyanet Algıları" isimli eseri. Ayrıca, yaptığımız aile seminerlerinin bir çıktısı da aile seminerlerinde din görevlilerimize sıkça sorulan sorular tasnif edilerek bir araya getirildi. Bu sorular ve sorulara verilen cevaplar kitap hâlinde baskıya hazırlanıyor, henüz basılmadı, hazırlık aşamasında. Bu şeyi de detay bilgi olarak vereyim: Bu sorular sadece, hani, dinle, ibadetle ilgili sorular değil, doğrudan kadınlarımızın -özelde kadınlarımızın, erkeklerimiz de dâhil buna- aileyle ilgili yaşanan sorunlarını, hızla yaşanan değişimlerin aileye etkilerini de bu sorularda gözlemlememiz mümkün.

Diyanet İşleri Başkanlığının yurt dışı teşkilatı da bildiğimiz gibi din hizmetleri müşavirlik ve ataşeliklerinden oluşuyor. Başkanlığımız şu an yurt dışı hizmetlerini 62 ülkedeki 100'ü aşkın müşavirlik, ataşelik ve koordinatörlükler eliyle yürütüyor. Batı Avrupa'da, Kuzey Amerika'da, Avustralya'da ve Avrasya ülkelerinde -ki son yıllarda buna Afrika ülkelerine gönderdiğimiz görevlilerimizi de ekleyebiliriz- yaklaşık 1.500 din görevlimiz hizmet götürmektedir ve bu şekilde Diyanet İşleri Başkanlığı aslında yurt dışında teşkilatı en yaygın ve tabiri caizse kılcal damarlara en çok nüfuz eden, bire bir insanımızla, bire bir vatandaşımızla, sadece kurumsal iş birliği bazında değil, doğrudan vatandaşımızla temas etmesi açısından da önemli bir kuruluş.

Müşavirlikler ve ataşelikler eliyle kadın ve aileye yönelik yapılan faaliyetler var. Ben örnek olarak burada sadece ikisine yer verdim ama yurt dışında bunu şey eden Aile ve Dinî Rehberlik Dairesinden gelen arkadaşlarımız detaylı olarak açıklayacaklar. Başkanlığımızın müftülükler bünyesinde kurmuş olduğu aile ve dinî rehberlik büroları var. Bazı ataşelik ve müşavirlerimiz fiziksel imkânlarının yeterliliğine ve yetişmiş personel imkânına bağlı olarak kendi inisiyatifleriyle müşavirliklerimiz bünyesinde aile ve dinî rehberlik büroları kurabiliyorlar. Bu her yerde var olan bir şey değil, az önce bahsettiğim gibi imkânlar dâhilinde olabilen bir şey. Aile ve dinî rehberlik bürolarının önemi şu: Orada personelimiz sadece bu konuyla ilgileniyor. Gelen soruları bire bir cevaplandırabiliyor, yahut da düzenli olarak buldukları bölgelerde seminerler organize edebiliyorlar. Mesela, şu anda Avusturya Din Hizmetleri Müşavirliği bünyesinde böyle bir büromuz var. Bazı müşavirlerimiz yine aile eğitim projeleri düzenlediler. Az önce

bahsettiğim Başkanlıkça bizim organize ettiğimiz aile seminerleri gittiğimiz bölgede bir defaya mahsus olarak yapılıyor. Çok talep olursa senede bir, senede iki tekrar edilebiliyor. Ama, Danimarka’da mesela 2013-2014 yıllarında yapılan Danimarka Türk İslam Aile Projesi çerçevesinde belirli cami bölgelerinde sekiz hafta süreyle konulu aile eğitimleri verildi ve eşli olarak aileler o eğitimlere katıldılar. Bu tür yerel projeler de yapılabilir.

Diyanet yurt dışı teşkilatı dediğimizde aslında işte kılcal damarlara ulaşmamızı sağlayan en önemli unsurlarımız din görevlilerimiz. Malumunuz, yurt dışında görevlendirilecek din görevlileri önce yazılı sınav, daha sonra Bakanlıklararası Kültür Komisyonunun mülakatıyla seçiliyor ve gerçekten mümkün merteye en nitelikli, sosyal ilişkileri en güçlü ve çözüm becerileri en yüksek arkadaşlarımızı görevlendirmeye çalışıyoruz. Yurt dışında din görevlisinin sadece cami ve ibadet yerlerinde görev yapmaktan ibaret kalmadığını hepimiz biliyoruz. Bireysel ve ailevi sorunlarda ilk başvuru mercisi. Çünkü, uzun yıllar desteksiz kalan vatandaşımızın bire bir ulaşabileceği, kendi dilinde konuşabilen, kendi dinini, kültürünü anlayabilen ve yetkin saydığı, saygı duyduğu bir rol model olduğu için din görevlilerimizin neden böyle olduğu anlaşılabilir bir husus.

Bu 1.500 kadar din görevlimiz arasında 100’ü aşkın bayan din görevlisi sorumlu oldukları bölgelerde sadece bir camiye bağlı kalarak değil, belli bir bölgedeki birçok camiye düzenli olarak kadınlara yönelik din eğitimi ve aile seminerleri veriyorlar ve bayanların bire bir sorularını, sorunlarını dinleyip onların rahatlıkla kendilerini ifade edebilecekleri bir merci oluyorlar. Aslında şu da düşünülebilir: Evet, din görevlisi Türkiye’de din görevlisi olarak yetiştiriliyor ve yeterlilikleri bununla sınırlı ama fiilî bir durum var, her türlü soru ve sorunda kendisine müracaat ediliyor. Yani, aslında bir danışmanlık ve rehberlik yeterliliği olmadığı hâlde böyle bir pozisyonda kendisini buluyor. Biz din görevlilerimizden bir psikolog gibi rehberlik ve danışmanlık hizmeti vermesini beklemiyoruz ve böyle olmalarını da istemiyoruz zaten. Buna ne kendi yeterlilikleri var, ne de güçleri yetebilir. Ama, en azından karşılaştıkları fiilî durumda insanları doğru yönlendirebilmeleri için bazı temel becerileri kazanmalarını da hedefliyoruz. Bu yüzden gerek göreve başlamadan önce gerek göreve başladıktan sonra mahallinde verdiğimiz eğitimlerle biz bu kapasitelerini, yeterliliklerini artırmaya çalışıyoruz. 2015 yılında Strazburg’da faaliyete başlayan Hizmet İçi Eğitim Merkezimizde de ataşelik bölgelerinden din görevlilerimiz periyodik olarak sürekli eğitime tabi tutuluyorlar. Bunu da bir dipnot bilgisi olarak vermiş olalım.

AYŞE SULA KÖSEÖĞLU (Trabzon) – Kaç din görevlisi var yurt dışında?

DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI DIŞ İLİŞKİLER GENEL MÜDÜRLÜĞÜ UZMANI FATMA YÜKSEL ÇAMUR – Bütün ülkelerde şu anda yaklaşık 1.500 civarında. Ben parantez bilgisi olarak şunu belirteyim: Bizim burada sunum yapacağımız bilgisi, resmî yazı bize dün öğleden sonra üç buçukta geldi ve ben gece yarısı hazırladım bu sunumu. O yüzden rakamlar bire bir net rakamlar değil, doğru rakamlar ancak küsuratları net değil. Bu konuda bu slaydın...

BAŞKAN – Şöyle yapalım: 1 Martta yazı Daire Başkanlığınıza ulaştırıldı.

YASAMA UZMANI NEZİHE FAZİLET – Ben Daire Başkanınızla görüştüm, aynı konu TİKA’da da söz konusu oldu. Özel Kaleme 1 Martta mail ulaştı. Mustafa Bey’e ve size zannediyorum dün öğleden sonra üçte ulaşmış. Biz de şaşırдық. 1 Martta mail ulaştı yani onu söyleyebilirim.

BAŞKAN – Biraz kurum içi bir problem olmuş ama şöyle bir şey yapacağız zaten: Şimdi bu genel sunumu alacağız ama burada bizim için önemli olan -en başta da ifade ettiğiniz gibi- birincisi, geç kalınmış, bir boşluk oluşmuş, bu yapının çok önceki varlığı çok daha değerli olabilir, sorunlar kangrenleşmeden de çözülebirmiş şimdi geri dönüp bakıldığında. Ama, şu anki sayı da çok önemli. Hani, 1.500-1.600’e yakın din görevlisi dünyanın birçok noktasında var. Genel anlamda buralara gelen sorular neler? Çözüm bekleyen yapı neler? Bununla ilgili bir istatistik var mı?

DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI DIŞ İLİŞKİLER GENEL MÜDÜRLÜĞÜ UZMANI FATMA YÜKSEL ÇAMUR – Geliyorum oraya.

İstatistik değil ama slaydın sonlarına doğru sorulan sorular ışığında bir iki analiz olacak.

BAŞKAN – Tamam.

Devam edelim o hâlde.

DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI DIŞ İLİŞKİLER GENEL MÜDÜRLÜĞÜ UZMANI FATMA YÜKSEL ÇAMUR – Ben şu an yurt dışı din hizmetinin paydaş kuruluşları olan dernek, vakıf ve birlikler üzerinde durmak istiyorum.

Kadın ve aileye yönelik hizmet yürütüyorsak bu hizmeti götüreceğimiz hedef kitle, kadınların bir arada örgütlendikleri, bir araya geldikleri yer camiler ve cami dernekleri. 1970’li yıllardan itibaren cami dernekleri Avrupa ülkeleri başta olmak üzere yurt dışında kurulmaya başlanmış. 1982 -ki çok geç bir yıl aslında bu- Diyanet İşleri Başkanlığımız uzun süreli din görevlisi yurt dışına göndermeye başlamış bu dernekler bünyesine. 1984 yılından itibaren de her ülkede bulunan ve Diyanet İşleri Başkanlığından hizmet alan cami dernekleri bir araya gelerek vakıf ya da birlik adı altında çatı kuruluşlar altında birleştiler ve bu bizim o ülkeler nezdinde sivil paydaş kuruluşlarımızın olmasını ve hizmetin daha sistematik yürütmesini sağladı. Bu dernek, vakıf ve birliklerimiz bizim yurt dışı hizmetimizin hem fiziksel alt yapısını oluşturuyorlar. Biz yurt dışında, bazı istisnalar hariç, cami inşa etmiyoruz yahut tefriş vesaire işleriyle biz ilgilenmiyoruz, doğrudan vatandaşlarımız kendi imkânlarıyla sağlıyorlar ve hedef kitlenin örgütlenmesi yine bu paydaş kuruluşlar tarafından gerçekleştiriliyor.

Kadınların ve ailenin camideki yerine baktığımız zaman, cami yurt dışında sadece bir ibadet mekânı değil, vatandaşımızın kimliğini ve kültürünü koruduğu bir mekân aynı zamanda. Kadınlarımız ilk 1970’li yıllarda camiler inşa edilirken kendi bileziklerini, birikimlerini bağışlayarak katkıda bulundular ve hâlihazırda kadınlarımız düzenli olarak dinî toplantılara, eğitim faaliyetlerine katılarak, kahvaltılar düzenleyerek, kermesler düzenleyerek, gönül ve hayrî hizmetlerle aslında cami derneklerinin çarkını döndüren en önemli unsurlar yani yaptıkları faaliyetlerle cami derneklerinin devamlılığını sağlıyorlar. Aynı zamanda, bir cami derneğinde kadınlar sürekli ve devamlı olarak orada varlarsa erkek cemaat de süreklilik arz ediyor çünkü bir kadın camiye gittiği zaman evine gittiğinde camide hocanın söylediklerini, camide yapılanları eşine de anlatıyor, çocuğuna da anlatıyor ve böylelikle aile cami eksenini etrafında birleşmiş oluyor. Böyle bir sosyal katkısı da var kadınlarımızın. Ancak, evet, kadınlar camide varlar; peki, cami dernekleri örgütlenmesinde kadınlar ne durumda? 1970 ve 2000’li yıllar arasında kadınlarımız görünmez kahraman gibi imkânları nispetinde bol bol ekonomik katkı sağlıyorlar ve dinî faaliyetlere katılıyorlar ama kamusal bir görünürlükleri yok ki zaten bunlar birinci nesil bayanlar oldukları için yabancı dil yeterlilikleri yok, Türkçe yeterlilikleri ve dışarıya açılabilme kapasiteleri sınırlı, bir çoğu okuma yazma bilmeyen ama gönüllü, hasbi bayanlar.

2000’li yıllara gelince, kadınların cami derneklerinde “kadın kolları” adı altında ilk örgütlenme adımları var ama bu gayriresmî bir örgütlenme yani hukuki altyapısı oluşturulmamış ve bu bayanların daha önce bir sivil toplum ya da örgütlenme tecrübesi olmadığı için cami derneği yönetimleriyle birtakım sürtüşmeler yaşanabiliyor yahut da kimin yerinin nerede olması gerektiğine dair bazı sürtüşmeler yaşanabiliyor. O yüzden biraz da esprili bir dille “Kadın kolları başımıza federe devlet kesildi.” gibi ifadelerle... Bu yıllarda kadınların cami örgütlenmelerinde yerinin ne olması gerektiği tartışılan bir husus ama 2010 yılına gelindiğinde -özellikle Almanya örneği üzerinden gideceğiz çünkü teşkilatlanmanın en gelişmiş olduğu yer orası- yapılan tüzük değişiklikleriyle kadın kolları ya da kadın birlikler diyelim buna, cami derneklerinin vazgeçilmez bir parçası hâline geldi. Bu tüzüğe göre, az sonra detaylarını da gireceğiz, kadın kolları başkanı cami derneği yönetiminin doğal üyesi hâline geldi

ve görev tanımı da tanımlandı. Tüzük değişikliği, evet, kâğıt üzerinde yapıldı ama derneklerin bunu bilfiil uygulamasında hâlâ problem olduğunu ve arzu edilen ideal duruma hâlâ geçilememiş olduğunu da belirtelim.

Şimdi, Almanya DİTİB'deki tüzük değişikliğinin kadın örgütlenmelerine katkılarını şöyle sıralayabiliriz: Kadın kolları başkanı cami derneği yönetim kurulunun doğal üyesi. Kadın kollarının özel bir bütçesi var, kendi özel bir bütçesi, kendi muhasebesini kendisi yapıyor. Yıllık takvim esasına dayalı sistematik bir çalışması var. Kadın kolları kurullarında karar alınmıyor, karar defterlerine yapılan faaliyetler geçiriliyor. Daha demokratik, hesap verebilir ve şeffaf bir yapı oluşturuluyor, böylelikle, az sonra göreceğiz, merkez ve alt birimler arasında bir koordinasyon sağlanmış oluyor ve farklı bölgelerdeki cami derneklerindeki kadınlar arasında hatta Almanya'nın farklı farklı eyaletlerindeki kadınlar arasında bir farkındalık, dayanışma ve birliklilik sağlanmış oluyor.

Almanya DİTİB'in kadın örgüt yapılanmasına da şöyle bir bakacak olursak: -Aşağıdan yukarıya bakalım isterseniz- 850 camide cami kadın temsilciliği, 104 bölgede bunların üzerinde kadın koordinatörlüğü, 15 eyalet ve bölgede kadın birliği ve hepsinin üzerinde bütün ülkeden sorumlu Federal Kadın Birliği var. Böyle bir hiyerarşik ve koordinasyon esaslı yapılanma.

Federal Kadın Birliğinin uzun vadeli stratejik hedefleri şunlar: Cami derneklerinde bu bahsettiğiniz tüzüklerin uygulanmasının sağlanması. Kadın temsilciliklerinin karar mekanizmalarına dâhil olması, eşit görev dağılımı. Herkese inisiyatif verilmesi. Bütçe tahsisi. Yapılan faaliyetlerin görünür kılınması ve sürekli eğitimlerle farkındalıkların artırılması ki cami kadın ve gençlik kollarının da az önce bahsettiğim gibi, din görevlisi eğitimleri gibi sürekli eğitimleri var. Karar defteri nasıl tutulur, muhasebe defterleri nasıl tutulur, örgütlenme nasıl yapılır ve ast-üst ilişkilerine nasıl dikkat edilir bunlar sürekli eğitimlerle...

BAŞKAN – Burada soru, evet, son konuşmacı olduğu için olabilir.

Şöyle, sanki camiler STK'lar gibi olmaya başlamış değil mi, yapı.

DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI DIŞ İLİŞKİLER GENEL MÜDÜRLÜĞÜ UZMANI FATMA ÇAMUR YÜKSEL – Evet.

BAŞKAN – Ayşe Hanım'ın bir sorusu var.

AYŞE SULA KÖSEOĞLU (Trabzon) – Şimdi, 100 kadın din görevlisi olduğunu söylediniz.

DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI DIŞ İLİŞKİLER GENEL MÜDÜRLÜĞÜ UZMANI FATMA ÇAMUR YÜKSEL – Yaklaşık rakam. Net rakamı ben raporumda vereceğim.

AYŞE SULA KÖSEOĞLU (Trabzon) – Bunlar, o din görevlilerinin dışında farklı bir yapılanma mı?

DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI DIŞ İLİŞKİLER GENEL MÜDÜRLÜĞÜ UZMANI FATMA ÇAMUR YÜKSEL – Bu, camiye gelen bayanların oluşturduğu sivil yapılanmadan bahsediyoruz.

AYŞE SULA KÖSEOĞLU (Trabzon) – Diyanet İşleri Başkanlığı bunu koordine mi ediyor?

DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI DIŞ İLİŞKİLER GENEL MÜDÜRLÜĞÜ UZMANI FATMA ÇAMUR YÜKSEL – Şöyle: Az önce de bahsettiğim gibi, Diyanet İşleri Başkanlığı yurt dışındaki din hizmetlerini yönetmek üzere atışa ve müşavirler görevlendiriyor, il ve ilçe müftüleri gibi düşünelim. O, bizim devletimizin resmî temsilcisi ama biz orada yabancı bir ülkedeyiz, sahada rahat hareket edebilmemiz için resmen, cami derneklerinin, bir sivil toplum kuruluşu hüviyetinde olan cami derneklerinin talebi üzerine din görevlileri gönderiyoruz ve din görevlisi gönderdiğimiz cami derneklerinin ortak hareket edebilmeleri için yine bir üst çatı kuruluşu olan vakıf ve birliklerimiz var. Mesela, Almanya Diyanet Türk İslam Birliği Almanya'da din görevlisi gönderdiğimiz dokuz yüz küsur cami derneğinin bir araya gelmesiyle oluşturulmuş bir çatı kurulmuş ve Alman kanunlarına göre

kurulmuş bir sivil toplum kuruluşu. Az önce bahsettiğim bütün bu kadın yapılanması, DİTİB merkez ve o DİTİB merkeze bağlı dokuz yüz küsur derneğin kadın kollarının yapılanmasını anlatıyor. Bu, tamamen, orada yaşayan vatandaş ve –resmî yazıda da bahsedildiği gibi- izinle vatandaşlıktan çıkmış, Alman vatandaşı olmuş Türk asıllı bayanların bir araya gelerek kurdukları bir yapılanma. Ama bunu şöyle anlamamak gerekir: Hoca bir tarafta, o bir tarafta değil, nihayetinde aynı camideler bunlar. Mesela, bizim din görevlilerimiz kadınlara yönelik bir faaliyet yapacaksa kadın kollarının sağlıklı örgütlenmiş olması onun işini kolaylaştırıyor. Neden? Kadın kolları başkanı ya da temsilcisine söylediği zaman kadınları bir araya toplamak, örgütlemek, organize etmek kadın kollarının görevi oluyor, din görevlimiz sadece kendi görevini icra ediyor.

AYŞE SULA KÖSEOĞLU (Trabzon) – 100 din görevlisi çok az değil mi kadın olarak?

DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI DIŞ İLİŞKİLER GENEL MÜDÜRLÜĞÜ UZMANI FATMA ÇAMUR YÜKSEL – Çok az, evet. Bunun artırılması için çaba sarf ediliyor ama şunu da göz önünde bulundurmak gerekiyor: Mesela din görevlisi seçme sınavları açıldığında hani, bayan din görevlisi talebinin çoğalması hedefleniyor ama bayan din görevlisinin eşi Diyanette çalışmıyorsa ayrı bir problem, çünkü en az dört yıl orada kalacaklar, eşinin iş durumu ne olacak, küçük çocukları varsa ayrı bir problem, ailevi durumu varsa ayrı bir problem. Yani, bu şey değil, hani bir kota konulmuş da daha fazlası gönderilmek istenmiyor değil. Talep çok fazla, hele ki Almanya için. Hani, kimi zamanlar yana yakıla din görevlisi arıyoruz ama biraz da belki altyapısının tam olarak oluşturulmadığından ihtiyaca nispeten din görevlisi sayımız az.

BAŞKAN – Aslında, tam da burada iki toplantı öncesi gündeme gelmişti mevzuat değişikliği. “Yerinde alabilmek.” dedi. Mesela Yurtdışı Türkler için de geçerli bu. Yani, o çalışanı oradan aldığımızda, o eğitimi... Mesela ilahiyatı olan bölgeler var, Hollanda’da da var bildiğimiz kadarıyla. Oradaki o dili bilen, aynı zamanda İslam kültürüyle özdeşleşmiş, ailesi de orada olanlar içinden seçtiğinde buradan bir ismi yönlendiriyorsunuz, o problemleriyle oraya gidiyor. Yani, kendi içinde bir şeyleri çözmüş olmalı ki bireysel olarak, toplumsal fayda sağlayabilin. İşte, söylediğiniz mevzuat eksiklikleri nedeniyle belki de yerinden alamıyorlar, KPSS’ye göre alınıyor, o zaman da oradakiler bu sınavı kazanamıyor. Öyle bir şey söylenmişti bir iki toplantı öncesi.

DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI DIŞ İLİŞKİLER GENEL MÜDÜRLÜĞÜ UZMANI FATMA ÇAMUR YÜKSEL – Bu noktada şöyle bir detay, bilgi vereyim: Konunun ayrıntılarını Tuğba Hanım kendisi çalışıyor zaten. Bizim, geçen yıldan beri gerek Avrasya gerekse Batı Avrupa ülkelerinde istihdam ettiğimiz sözleşmeli personellerimiz var ki bunlar bahsettiğiniz gibi yerelden istihdam ediliyorlar. Uluslararası İlahiyat Projesi çerçevesinde Türkiye’de yetiştirdiğimiz, mezun ettiğimiz ve bunun dışında çeşitli yerlerde ilahiyat eğitimi almış, bu yeterliliğe sahip elemanları Diyanet İşleri Başkanlığı istihdam etmeye başladı ama çok yeni. Onlar da, mesela, ülke mevzuatı ile Türkiye mevzuatı arasındaki birtakım problemleri henüz aşamadılar, görevlerine daha yeni adapte olma aşamalarında ama bunlar gerçekten yetişmiş personel. Fakat, Litvanya’dan tutun da Arnavutluk’tan tutun da Belçika, Hollanda, Almanya, bunların toplam sayısı 600. 600 personelimiz var ama bayan din görevlisi sayısından bahsettiğimizde, 100’ün üzerine bir 100 ekleyeceğimiz kadar değil. O konuda da işte mevzuat çalışmalarımız, altyapı çalışmalarımız devam ediyor. Hani, akşamdan sabaha bir değişme beklememekle birlikte, olumluya doğru gelişme kaydettiğimiz söyleyebiliriz.

BAŞKAN – Hatta, şöyle bir şey olmuştu: Geçen yıldı sanıyorum, benim başka bir organizasyon için gittiğim Fransa ve Hollanda’da Türkiye’ye gelerek mesela ilahiyat eğitimi burada alıyor –çifte vatandaş- ve o yetişen isimler orada bazen Diyanette bazen devletimizin farklı kurumlarında görev alıyor. Yani, öncesinden de planlayarak gidiyorsunuz. Diyanetle ilgili görev alacağız çünkü oradaki kültür, orayı biliyor olabilmek o kadar ciddi bir avantaj ki. 1-2 kişi değil, sayıları çoktu, Fransa

örneğinde öyleydi mesela. Bu sanki daha erken karar verip uygulamada dört yıl, altı yıl sonra meyvesi alınabilecek çalışmalar. Başlanmıştı, bilginiz olsun, öyle söylenmişti. Şimdi, tabii bu rakamları biz isteyeceğiz, yani bir taraftan uzman arkadaşlar ne aşamada bakacak.

Nuri Bey'in bir sorusu var.

Hocam...

NURİ OKUTAN (Isparta) – Başkanım, sorudan çok ben şöyle bir tespitle katkıda bulunmak isterim: Aslında Diyanet İşleri gibi, Millî Eğitim gibi diğer işlerde Türkiye'deki teşkilatlanma biçimlerine benzer, yurt dışında da teşkilatlanma biçimleri var. Dolayısıyla, arkadaşımız ifade ettiler, yurt dışında bu tür nitelikleri daha önceden tespit edilmiş hizmet alınabilecek isimlere Diyanet İşleri Başkanlığı geri durmaz, yeter ki öyle nitelikte isimler bulunsun, bu 100 değil, 200'e de çıkarılabilir. Bu konuda altyapı müsait, sözleşmeli yapmaları mümkün. Hatta, orada Türk İslam Birliği vasıtasıyla da bunları yapmak mümkün.

DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI DIŞ İLİŞKİLER GENEL MÜDÜRLÜĞÜ UZMANI FATMA ÇAMUR YÜKSEL – Yapılıyor zaten, yapılıyor bunlar.

NURİ OKUTAN (Isparta) – Evet, onu biliyorum.

Şimdi, bu konunun kendisi, bizim ileriki raporlarımızda geçmesi gereken bir husus.

BAŞKAN – Evet, bunları not alalım.

NURİ OKUTAN (Isparta) – Bunlar kadın-erkek eşitliği ve orada hangi hizmetlerin ön plana çıkarılması lazım geldiği, eksikliklerin giderilmesi lazım geldiği hususu olursa en baş konulardan bir tanesi bu. Ama orada siz de ifade ettiniz, aklın yolu bir, aslında yurt dışında bu hizmetleri görebilecek nitelikte personel bulmak zor. Yabancı dili var, vesaire ama onun bir de eğitimden geçmiş olması lazım. Yani, vereceksiniz ama ne vereceksiniz? Falanca medresenin, falanca ekolün bir uzantısı mı olacak? Yani orada Diyanet de bu sefer tartışma konusu hâline gelebilir. Yani, bizim yurt dışında karşılaştığımız sorunlardan ve en önemli şeylerden biri bu selefi yaklaşımların neredeyse bizim Anadolu yaklaşımımızın önüne geçtiği ve hatta “din” deyince hepimiz oraya koşturuyoruz ama o merkezlerde bizden daha farklı yorumların ön plana geçtiği hususu...

BAŞKAN – Evet, maalesef. Hatta, öyle ki farklı camilere bile “Bu millî görüşçülerin, bu şucuların.” falan...

NURİ OKUTAN (Isparta) – Keşke öyle olsa. Bizden olsa bir sorun yok, yani millî görüş olsun, başka bir şey olsun ama daha çok...

BAŞKAN – Ha, onlar da kendi aralarında...

NURİ OKUTAN (Isparta) – Bu, daha çok Suudi Arabistan merkezli selefi anlayışlar orada ön plana geçiyor. O da bu sefer farklı algılara da yol açıyor. Dolayısıyla buna acilen ihtiyaç var. Bence bizim üzerinde durduğumuz ana konulardan birisi bu olmalı yani raporun sonucunda. Bu konuda belki biraz daha detaylı bilgi alabiliriz. Diyanet İşleri yoksa o manada daha açık. Mesela, bu birlik bir tür vakıf gibi çalışıyor. Almanya'dan da kaynaklar falan alıyor, biz de, belki Diyanet İşleri de destekliyor. Orada, yeter ki bunu verebilecek, Diyanetin kıstasıyla verebilecek personel bulabilsin.

100 sayısı da çok az değil aslında çünkü bunlar... Genellikle Türkiye'de de öyle, her mahalleye her camiye bir kadın din görevlisi verilmiyor ki. İmamlar, bir hanımlar sohbeti yapılınsa istenir, önceden de cemaate duyurulur. İlgili müftülüğe ya da ilgili uzman arkadaşlara başvurulur. Onlar gelirler, o saatte sohbet ederler, yarın da başka bir saate giderler hatta öğleden sonra da başka bir camiye giderler dolayısıyla bunlar gezerler. Yani, 100 hanım aşağı yukarı bir 300-400 kişinin yapabileceği işi yapar cami itibarıyla. Bence çok faydalanabileceğimiz en önemli konulardan birisi.

Madem ben söz aldım, bir soruyla, sıkmadan hemen tamamlayalım.

İki tane soru var. Bir tanesi: Bilhassa, bu camilerde din eğitimi ve aile sorunları hakkında toplantılar yapıldığını ifade ettiniz. Bu toplantılar sonrasında bir rapor düzenleniyor mu? Bu raporlar Diyanet İşleri Başkanlığında toplu bir şekilde var mıdır ya da Almanya Din Müşavirliğinde bu raporları bulabilir miyiz? Çünkü, onların kadınlarla olan toplantıları bir rapora dönüştürülebiliyorsa oradan biz çok istifade ederiz diye düşünüyorum.

İkincisi: Yine, Yurt Dışı Eğitim ve Rehberlik Dairesinin de koordinatörlüğünde bir seminerden bahsettiniz. Yani 135 seminer verilmiş 8 ülkede. Bu ülkelerle ilgili, hangi ülkelerde yapıldı? Bu seminerler sonrasında bir raporlama yapıldı mı? Bu raporlamaların sonuçlarından biz belki uzmanlarımız faydalanabilirler. Bu iki soruyu yöneltecektim.

DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI DIŞ İLİŞKİLER GENEL MÜDÜRLÜĞÜ UZMANI FATMA ÇAMUR YÜKSEL – Şimdi, ikinci sorudan başlayayım: Yurt Dışı Eğitim ve Rehberlik Dairesinin organize ettiği aile seminerlerinin her bir seminerinin sonunda seminerci din görevlilerimiz raporlarını sunuyorlar bize. Gerek katılımcı sayısı, sorulan sorular, bölgenin durumu, genel sorunlar, vesaireyle ilgili ama camilerde kadınlara özel düzenlenen programlarla ilgili yani her bölgede görev yapan bayan din görevlisinin bu temayla bir rapor sunup sunmadığı hakkında detaylı bir bilgiye sahip değilim açıkçası. Yalnız şu var: Bizim her din görevlimiz -bayan ya da erkek- görevinin bitişinde görev alanı, sorunları ve çözüm önerisiyle ilgili detaylı raporlar sunar. Bunlar merkezî teşkilatımıza gelir, okunur, tasnif edilir ve dosyalanır bu şeyler. Dolayısıyla, bayan din görevlilerimizin tecrübeleri bizim arşivlerimizde mevcut ama özel olarak “Bayanlara yönelik sohbetler ve eğitim faaliyetlerinde neler yapıldı?” diye özel bir raporlama çalışmamız var mı bilmiyorum.

NURİ OKUTAN (Isparta) – Daha çok “135 seminer verdik 8 ülkede.” dediniz. Bir, o ülkeleri merak ediyorum ve 135 seminerin sonuçlarını merak ediyorum.

DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI DIŞ İLİŞKİLER GENEL MÜDÜRLÜĞÜ UZMANI FATMA YÜKSEL ÇAMUR – O var.

Ülke isimleri, Almanya... “135 seminer” dediğimiz, Almanya’da yaklaşık 20 ataşelik bölgemiz var, her birine bu süre zarfında en az ikişer defa gidilmişti. Gidilen bir bölgede, mesela, diyelim ki Köln bölgesinde 3 ya da 4 seminer yapıldığını hesaba katmak lazım yani 135 rakamı buradan ortaya çıkıyor. Almanya en başta, İsviçre, Fransa, Danimarka, İsveç, Norveç, Belçika ve Avusturya’da yapıldı. Bunların detaylı bilgileri mevcut. İnşallah, sadece bu slaytla kalmayacak, detaylı olarak onu sizlerle paylaşacağız.

BAŞKAN – Evet, onu Nezihe Hanım’a ulaştıralım olur mu? Sonuç bildirgesi bizim için önemli, o kısım.

Kaç slaytımız var?

DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI DIŞ İLİŞKİLER GENEL MÜDÜRLÜĞÜ UZMANI FATMA YÜKSEL ÇAMUR – Vallahi, 7-8 tane kaldı.

BAŞKAN – Toparlayabilirsek toplantımızı bir buçuk saate tamamlamış olacağız.

DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI DIŞ İLİŞKİLER GENEL MÜDÜRLÜĞÜ UZMANI FATMA YÜKSEL ÇAMUR – Evet, zaten 6-7 tane kaldı, hemen toparlıyorum.

BAŞKAN – Evet, lütfen.

DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI DIŞ İLİŞKİLER GENEL MÜDÜRLÜĞÜ UZMANI FATMA YÜKSEL ÇAMUR – Bunları kısaca geçeyim isterseniz.

Az önce yeni teşkilatlanmada ne üst yapı olan Federal Kadın Birliğinin hedeflerinden bahsetmiştik. Onun altında eyalet bölge birliklerinin faaliyetleri var. Bunların en temel faaliyetleri, alttaki cami dernekleri ile üsteki federal yapı arasında bir bağlantının sağlanması ve koordinasyonun tabana

yayılması. Ve en alt birim olan cami derneklerindeki kadın faaliyetlerine de şöyle bir göz atacak olursak: Dini faaliyetler, bizim bayan din görevlilerimiz eşliğinde düzenlenen Kur'an-ı Kerim dersleri ve dini sohbetler. Bunun dışında genel eğitim faaliyetleri var. Camilerdeki kadın kollarımız sadece din görevlisinin eğitimiyle kalmıyorlar, kendileri organize ederek, eğitici davet ederek kişisel gelişim, sağlık, anne-çocuk eğitimi, okul sistemi hakkında bilgilendirme, aile okulu, dil kursları, okuma yazma kursları, ebru hat sanatı kursları, müzik kursları, el becerileri kursları gibi kurslar düzenleyebiliyorlar dernekler bünyesinde. Bunların temel hedefi de kadınların farkındalıklarını ve yeterliliklerini artırmak. İkinci nesil ve sonraki nesillerde okuma yazma oranının, çalışma oranının yükselmesiyle birlikte bu faaliyetler daha da arttı. Diğerleri de toplumsal kaynaşma ve dayanışmaya hizmet eden hayri faaliyetler: İşte, kahvaltı günleri, kermesler, lahmacun günleri, aşure, bayramlaşma programları, mevlit programları, kutlu doğum programları. Bu gibi programlarda başı çeken çoğu zaman hanımlar oluyor. İşte, yüzlerce kişiye ikramların hazırlanması, bunların satılması, maddi gelir elde edilip cami faaliyetlerine aktarılması ve bu sayede aslında cami derneğinin yaşadıkları ülkenin genel toplumuna kendini tanıtmaları. Mesela, şahit olduğum bir örneğe kısaca temas etmek istiyorum. Bulduğum bölgenin cami derneğinde on-on beş yıldır görev yapan bir bayan, kendisi ya ilkokul ya ortaokul mezunu. Çocuğunun devam ettiği okulun idaresiyle anlaşmış, Kurban Bayramı'nda kazanlarla et ve pilav pişirmişler, okuldaki, oradaki bütün talebelere -Alman-Türk- "Kurban Bayramı nedir, niçin kutluyoruz?" Bunu tanıtmışlar ve böyle gayet de güzel bir etkinlik olmuş. Hani baktığımız zaman çok da nitelikli gibi görünmeyen bu tür faaliyetler aslında toplumun organize olması ve dışa açılması noktasında, kadınlarımızın becerilerini ortaya koyması açısından da çok önemli. Yurt dışındaki kadın ve aile problemlerine bizim faaliyet alanlarımız çerçevesinde göz atacak olursak mevcut durumdaki detaylarını sizler çok daha iyi bilirsiniz. Sosyoekonomik şartların değişmesi, aile geçimini sağlamak için mecburen iş hayatına atılmaları ki bu, kimi zaman kadının kendi tercihiyle değil, geçim sıkıntısı sebebiyle olabilen bir şey. Kadınlarımız hem bir yandan dışarıya açılıyor ama bir yandan evin içinde geleneksel rol beklentileri devam ediyor.

Öbür taraftan, birinci neslin aksine kadınlarımız bir şekilde kamusal alanda daha görünür durumdadılar iş yapmaları, çalışmaları sebebiyle ve bu, yaşadıkları sosyal dönüşümde bir norm farklılaşmasına sebebiyet veriyor. Kadınların hayattan, çevrelerinden ve kendilerinden beklentileri noktasında annelerinden devraldıkları normlar yetersiz, yaşadıkları toplumun normları ise işsiz. Bu durumda sorun olarak bahsedeceğimiz şeylerden birisi kadın olmak ve aile olmakla ilgili değer ve normlar nesilden nesle aktarılamıyor ya da aktarılan şeyler yeterince işlevsel değil. Sosyal destekten mahrumiyet çok ciddi bir problem, sizin de az önce bahsettiğiniz gibi. Bizim bu saydığımız faaliyetlerin hepsi son derece yerinde ama geç kalmış olduğu için eksikliği kapatmak noktasında zayıf. Ama, fırsatlarımız da var. Yetişmiş insan kaynağımız yerinde, gün geçtikçe daha da artıyor ve kadınlarımızın örgütlenme becerileri, bir araya gelip iş yapma becerileri, kapasiteleri artıyor. Vaktimiz varsa ben iki soruyu kısaca okuyup irdelemek istiyorum, var mı?

BAŞKAN – Evet, tabii, üç dakikada toparlayalım o kısmı.

DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI DIŞ İLİŞKİLER GENEL MÜDÜRLÜĞÜ UZMANI FATMA YÜKSEL ÇAMUR – Din görevlilerimize gelen iki soruyu dile getirmek istiyorum.

Birincisinde şöyle diyor: "Evin geçimini eşim ile ben birlikte sağlıyoruz ancak eşim kadınlık görevlerimi yerine getirmedeğimden sürekli şikâyetçi olduğum gibi kazancıma da el koyuyor." "Avrupa'da olur mu?" diyoruz ama sıkça rastlanan bir durum. Kimi yerde kayınpeder el koyabiliyor. Gerekçe olarak da "Dinimize göre ben aile reisiyim." diyor. "Dinimize göre, kadın kendi kazancı üzerinde hak sahibi değil midir?" diye bir soru. Sosyal bir problem ama dinle bağlantı kurularak sorulmuş. "Evlenmek istiyorum ama uygun bir eş bulamıyorum." diyor ikinci soruda 27 yaşında, bekâr ve üniversite mezunu bir hanım. "Açıkçası korkuyorum, annemin hayatı gece vardiyasında çalışan babamın yokluğunu telafi etmekle geçti. Öyle bir fedakârlığa katlanmak istemem doğrusu. Ama, yeni

evliliklere bakıyorum, kimsenin kimseye eyvallahı yok. Genç kızların tahsil seviyesi daha yüksek olduğu için çoğu zaman kendilerinden daha az eğitilmiş erkeklerle evleniyorlar. Çoğu da Türkiye’den ithal damat.” Bu, kaldırmaya çalıştığımız ama orada hâlâ kullanılan bir terim.

NURİ OKUTAN (Isparta) – Ama, doğru o yani.

DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI DIŞ İLİŞKİLER GENEL MÜDÜRLÜĞÜ UZMANI FATMA YÜKSEL ÇAMUR – “Kimisi kocasına bir türlü yaranamıyor, kimisi de adama hayatını zindan ediyor. ‘Mutlu bir evlilik hayal midir?’ diye düşünüyorum. ‘Kendine uygun birilerini beklemek, taliplerini reddetmek günah.’ diyorlar. Doğru mudur hocam?” Bunlara kimi zaman gülümseyerek bakıyoruz ama aslında onların hayatının merkezinde yer alan sorular. Geleneksel rollerle yeni durum arasında bir sıkışmışlık söz konusu. Din mi, gelenek mi? Hani din adına söylenen şeylerin ne kadarı gerçekte dini yansıtıyor, ne kadarı alışlagelmiş gelenekleri yansıtıyor, sorgulanması gerek. Ve dinin referans kaynağı olarak görülmesi, burada önemli bir husus. Mesela birinci örnekte, karısının kazancına el koyan koca da, ona itiraz eden kadın da kendi referanslarını bir şekilde dine dayandırıyorlar ve bu aslında dinin, makul, gerçekçi ve kuşatıcı bir söylem, bir dinî söylem üretildiği takdirde sorunların çözümüne çok ciddi katkı sağlayabileceği noktasında da bize bir ipucu. Aynı zamanda da doğru örnek. Yani, gerçekten özellikle genç nesil aile konusunda sürekli yanlış örnekler görmekten şikâyetçiler. Buna çok yerde rastlayabiliyoruz. Dolayısıyla, aile olmak okulda kazanılan, formel eğitimle kazanılan bir şey değil. Ama, bizim insanlara -çok detaylıdır ama çok basit- bir karı koca birbirine nasıl saygı duyar, haklarına nerede riayet eder, hangi kelimeleri kullanır, hangi kelimeleri kullanmaz gibi çok basit şeyleri bile öğretmemiz lazım.

Diyanet İşleri Başkanlığına düşen, etkili bir dinî söylemi daha yaygın daha etkin bir şekilde duyurmak; burada faaliyetlere devam etmek kadar bunları sistematik hâle getirmek de önemli. Kalıcı hâle gelmesi... Bazı müşavirliklerimizi örnek olarak verdiğimiz, Türkiye’deki aile ve dinî rehberlik büroları örneğini yurt dışında da yaygınlaştırarak kadın ve aile konusunda uzman din görevlilerini sırf bu iş için istihdam etmemiz gerekiyor. Mesela, bizim bayan din görevlilerimiz hem çocukları okutacak, hem bayanları okutacak, işte, oradan oraya koşup mevlit programları yapacak, ayrıca bir de aile sorunlarını dinleyecek, ayrıca genç kızlarla ilgilecek yani, bir görevlinin çok alanda bölünmüş olması aslında onun performansını da düşüren bir şey.

Kurumsal iş birliği önemli. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı başta olmak üzere, diğer devlet kurumları ve hizmet paydaşımız olan vakıf ve birliklerle, STK’larla iş birliğine gidilerek sadece dinî rehberlik değil... Çünkü, az önce okuduğumuz sorularda dinî formatta ama aslında sosyal ve psikolojik boyutları geniş olan sorunlar. Psikolojik danışmanlık ve aile danışmanlığı hizmetleri madem ataşeliklerimiz ve ataşeliklerimizle ortak çalışan paydaş kuruluşlarımız var, sistematik hâle getirilmeli. Mesela, DİTİB bünyesinde bir DİTİB “hotline” var. DİTİB’in sadece bir iş için tahsis edilmiş bir telefonu ve telefonun ucunda da psikologları var. Gerek acil kriz durumlarında, işte, uyuşturucu bağımlılığı, işte, ani bir ölüm haberi vesaire gibi durumlarda, gerekse bu tür ailevi sorunlarda bire bir yüz yüze görüşerek ya da telefonla hizmet verebiliyorlar. Ve kadınların kapasitesinin artırılması da az önce Almanya DİTİB örneğinde anlattıklarımızın bütün Avrupa ülkelerinde cami derneklerinde yaygınlaştırılması yani tüzüklerin kadınların dernek yönetimlerinde etkin bir şekilde yer almasını sağlayacak şekilde değiştirilmesi ve kadınların kendi kapasitelerinin farkına varmalarının sağlanmasıdır. Yani, bizim sağlayacağımız şey din görevlisinin bir şeyler anlatması önemli bir şeydir ama her şey değildir. Kadınların organize olması, talepkâr olması, hizmet istemesi bizim vereceğimiz hizmeti kaliteli ve etkin hâle getirecek en önemli olan etkenlerden biri.

Çok teşekkür ediyorum, inşallah sabırlarınızı zorlamadım.

BAŞKAN – Hayır, gayet güzel.

Teşekkür ediyoruz.

Sorunuz var mı arkadaşlar? Yok.

Şimdi Diyanetin özellikle son iki pasajda verdiklerini, o araştırmaları bir alalım.

DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI DIŞ İLİŞKİLER GENEL MÜDÜRLÜĞÜ UZMANI FATMA YÜKSEL ÇAMUR – Tamam.

BAŞKAN – Nuri Bey'in sorduğu sonuçlar çerçevesinde bir alalım. Son iki cümledeki birliktelik... Aile Bakanlığı ataşelikler açıyor biliyorsunuz, bu çok önemli. Hem yükü almış olacak, hem görev tanımı paylaşımı olmuş olacak. Belki bundan sonraki oluşacak o yapıda da etkili bir çatı oluşur.

Onunla ilgili Nezihe Hanımla da inşallah irtibat kurunuz. Biz bütün konuşmalar -Millî Eğitim var, Adalet Bakanlığı var- bittikten sonra Diyanetle bu çerçevede o sonuçları da alacak bir çalışma daha istiyoruz. TİKA'ya çok teşekkür ediyoruz, Tolga Bey, Ömer Bey sunumlarınız için.

AYŞE SULA KÖSEOĞLU (Trabzon) – Başkanım bir şey sorabilir miyim?

BAŞKAN – Buyurun.

AYŞE SULA KÖSEOĞLU (Trabzon) –Diyanetin orada rastladığı sorunlarla ilgili rapor dediğiniz o değildi, değil mi?

BAŞKAN – Diyanetin mi?

AYŞE SULA KÖSEOĞLU (Trabzon) – Alacağımız rapor.

NURİ OKUTAN (Isparta) – Aşağı yukarı ona benzer.

BAŞKAN – Evet.

NURİ OKUTAN (Isparta) – Yani, seminer yapılıyor, nihayetinde o seminerde sorular çıkıyor.

BAŞKAN – Seminer soruları gerçekten yoğunlaşmış olan dertlerin bir şeyi olacak yani genel sorunlar olacak. Aslında, bunun tespiti hemen hemen var yani bağımlılığa gidış var, aile değerlerinden kopuş var.

AYŞE SULA KÖSEOĞLU (Trabzon) – Sonuç olarak belki çözüm önerileri ve sorun tespiti gibi sonuç bir şeyi varsa çok yoğun bir -araştırmanın tamamını bütün kurumlardan alıyoruz ama- arşiv birikimi olacak belki bize. Yön göstermesi anlamında sonuç bildirgesi gibi böyle bir şey varsa da ayrıca...

BAŞKAN – Vatandaşlarımızın olduğu her yerde, doğumdan ölüme kadar irtibatlı olan her şeye ulaşabilecek bir sistematik oluşturmak zorundayız. Yani önceden yoktu ama şimdi huzurevi gerçeği çıktı, önceden yoktu ama şimdi kreşler ve çalışan anne dolayısıyla çocuklar çıktı. Yani, yurt dışında -her üç kuşak- birinci kuşakta işte, İslam ahlakı, sadakat farklıydı. İkinci kuşak daha entegre. Üçüncü kuşak tamamen orada doğmuş, iki kültür bir, ve yabancı evlilikler artmış. Dolayısıyla her üçünün de çok farklı farklı talepleri, sorunları ya da beklenti ve çözüm önerileri farklı. O yüzden her üçüne de cevap verecek bir sistematik de çok değerli diye düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

Nuri Bey'in bir tespiti olacak.

NURİ OKUTAN (Isparta) – Bir şeyi ekleyelim: Bir arkadaşımız sunumunda araştırma ve yayın faaliyetleri çerçevesinde araştırmaların yapıldığını ifade ettiler. Bizim uzman arkadaşların belki faydalanabilecekleri bu araştırma listeleri varsa -yani hangi konularda araştırma yaptı Diyanet İşleri?- bu konuların okunması hâlinde belki bizim bu Komisyon sonrasındaki raporlamada çok ciddi faydalar edinebiliriz. Ben onu eklemek istedim.

DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI DIŞ İLİŞKİLER GENEL MÜDÜRLÜĞÜ UZMANI FATMA YÜKSEL ÇAMUR – Sadece “Hangi konularda araştırma var?”ı mı yoksa onları istiyor musunuz?

NURİ OKUTAN (Isparta) – Efendim?

DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI DIŞ İLİŞKİLER GENEL MÜDÜRLÜĞÜ UZMANI FATMA YÜKSEL ÇAMUR – Sadece hangi konularda araştırma yaptık, onun listesi mi yoksa...

BAŞKAN – İçeriği...

NURİ OKUTAN (Isparta) – İçeriği de gayet tabii. Daha çok uzman arkadaşlarımıza da yol göstermeye, ayak vermeye şey olur.

BAŞKAN – Yani bizim bir sonraki davetimizde oradaki tespit ve araştırma sonuçlarını içeren bir çalışma olmalı diyoruz.

Bir de yurt dışına gidişte “yerinde tespit yapma” adına bir programımız olacak. Orada görüşülmesinin elzem olduğunu düşündüğünüz başlıklar var ise -hani “şu dernekler şu konuda daha ihtisaslaşmış, şu vakıflar” gibi- onu da lütfen, uzman arkadaşlar size “alo” diyecek, onun da bir listesini alalım. Almanya, Avusturya, Fransa, Belçika ve Hollanda ölçeğinde olabilir veya sizin öngördüğünüz Batı Avrupa dışındaki alanlarda olabilir.

Çok teşekkür ediyorum, ağzınıza sağlık.

Hayırlı cumalar diliyorum.

Kapanma Saati: 11.47

